

Copie.

Acta synodi Franequeranae anno 1602.

Op huyden den 1^{en} Junij anno 1602 is byengecomen het sijnodus binnen Franeker, ende is nae die anroepinge des naems Godts met miesten stemmen gecoren tot praesidem D. PETRUS HARTENBERGIUS, dienaer des g. woerts binnen Franeker, ende JOHANNES BOGERMAN, dienaer des g. woerts binnen Snieck, tot scribam. Daernaes is D. HARTENBERGIO op zijn versoeck geaccordiert te mogen hebben D. BERNHARDUM FULLENIUM, dienaer binnen Lieuwaerden, tot assessorem.

Nae die anderde anroepinge des naems Godts zijn verthoont die credentzbriefen der volmachten aller classen ende zijn met die personen voer goet gekent. Die personen, die verschenen zijn op desen synodo, zijn dese:

wt classe Franekeranae: D. PETRUS HARTENBERGIUS ende D. SIBRANDUS VOMELIUS als dienaren ende WIJBE JACOBS ende JURIAN HARMENSZ als ouderlingen;

wt den classe van Doccum: D. JOHANNES NICOLAI ende BERNARDUS CORNELII als dienaren, REMMERT REYTSSES als ouderlinck; JOOST VAN HIERMA is nijet verschenen;

wt den classe van Lieuwaerden: D. BERNARDUS FULLENIUS ende ARNOLDUS

1) Deze naamteekening is eigenhandig.

TEBBINGIUS als dienaren, POPCKE VAN ROORDA ende JURIAEN HENDRIXZ als ouderlingen;

wt Sniecker classe: JOHANNES BOGERMAN ende HUGO PETREIUS als dienaren, WYBREN HERCKESZ ende HANS TYEMMES als ouderlingen;

wt Bolswaerder classe: ÆGIDIUS EBEBECHT ende JOHANNES HEUCKLUM als dienaren, IPE VAN AYLVA ende SIBRANDUS PAPMA als ouderlingen.

1. Is daerna van D. RODOLPHO ARTOPAEO, d'gecommittiert was van de volmachten der classen om het leger desen somer te bedienen, begiert dat zijn substitutie van D. ÆGIDIO EBEBECHT in zijn plaetze, alsoe hem sulcx doer missive van den E. heren Gedeputierde toegelaten is, mochte van den synodo werden approbiert. Daerop gesloten is, dat vermits die cortheyt des tijts niet can lyden, dat die saecke gehandert werde, als het recht der kercken wel soude eyschen D. ÆGIDIUS sal gesubstituiert zijn, ende dat die magistraet van Bolswert als oeck die kerckenraet sal versocht werden van synodo (als datelyck geschiet is) om niet te willen in desen swaricheyt maecken, dat oeck nyemant die vernietinge ofte beter die veranderinge van de kiesinge der volmachten classium sal moegen strecken tot ienege navolginge om die gewichtige reden, welcke die magistraet van Franeker gehadt heeft om RODOLPHUM ARTOPAEUM te willen behouden, als daer zijn kenlycke swackheyt zijns collegae, tijt van pest ende andere.

2. Is van den kerckenraedt van Franeker begiert, dat ien wt het midden des synodi gecoren mochte werden om predicatie te doen. Is besloten, dat minister loci om oersaecken dieselvige sal doen.

3. Alsoe tclassis van Franeker nijet versocht hieft twee gecommittierde wt de E. heren Gedeputierde om desen synodo bij te wonen tegen tbesluit des synodi in voortijden ende laest in den synodo, binnen Sneeck anno 1600 gehouden, genomen, so ist dat het besluit des vorigen synodi is bevesticht ende die van de classe van Franeker als roecklooslyck gedaen hebbende daerover sullen gecensuriert worden ende vermaent om in sulcx hem hierna te beteren.

4. Diewyle vant gewesene classis van den Wouden zieckere dienaren verschenen sijn om ijets te versoecken belangende haer classe, is haer voer antwoord gegeven, dat van dese saicke hiernae gehandelt sal worden.

Sijn daernae gelesen die acta synodi Bolswardianae des vorigen jaers.

5. Is ierst gesproken van ien middel om oncosten te becomen tot houdinge der synodale ende classicale byencomsten ende is besloten, dat

men sick sal reguleren nae de apostille der E. heren Gedeputierde gegeven op ien artyckel, van de dienaren hun gepresentiert, dwelcke inhoud, dat men sal arbeyden, dat die gecommittierde dienaren ende ouderlingen mogen sulcx genieten wt die beneficiegoederen der respective plaetzen tweten derselver, wt welcker part samptlyck zij gecommittiert worden, ende dat sulcx doer induceren zal geschieden nae discretie iens jegelicken dienaers.

6. Belangende het 4 artyckel synodi Bolsvardianae is tot verclaringe desselvigen besloten, dat het sal effect sorteeren, mits nochtans dat het classis niet zij ofte gehouden werde in minder achttinge oft cracht, soe de ouderlingen versocht ende vermaent zynde nijet verschijnen.

7. Opt seste artyckel is voergebracht ien apostille der E. heren Gedeputierde, gegeven op ien artyckel in synodo Doccumana anno 97 overgelevert, alsdat PIETER VAN CEULEN zijn leren binnen desen lantschappe soude verboden werden. Daerop besloten, men sal aenhouden, dat heren Staten haer apostille willen cracht gewen.

8. Bovendesen diewyle op sommige plaetzen als Lieuwaerden, Snieck, Schraert, die vremde ende van andere plaetzen als incomende Wederdoopsche leeraers gewiert worden deur bevelen des overheijts, is besloten, dat men aen d'Gedeputierde sal versoecken, dat sij alle overheden in steden ende plattelanden willen bevielen dieselve te weren bujten haren bedrijve.

9. Op het versoeck der gecommittierde van Oesterlietens begerende, dat het synodus wilde des classis Leovardianae oordel, wtgesproken over den beroepinge op JOHANNEM HILBRANDI, van den voergenoemde ingesetene van Oesterlietens gedaen, casseren ende annulleren ende JOANNEM VOERSZ. hun toewijzen, is besloten, dat des classis sententie op redenen gefondiert zynde zal achtervolcht werden, verwerpt also synodus in desen haer appel.

10. Nopende het 10 artyckel hebben d'volmachten des classis van Bolswert ingebracht, tgene van den classe binnen den voergestelden tyt gedaen was.

11. Belangende den 15 ende 16 artickelen hebben die volmachten des classis van Lieuwaerden relaes gedaen, vuijt welcke verstanden is, dat zij haer vuijterste neersticheyt aangewendet hebben ende, vermits noch weynich wtgericht, sullen deselven nae vermogen alsnoch die hant aen die saicke houden.

12. Op het 17 gemerckt grote ende gehele versuymnisse bevonden wert

in tselve by allen deputaten des voergangenden synodi, wort die resolutie alsnoch bevesticht ende sal hiernae beter int werck gestelt worden.

13. Belangende het 20 ende 21 artickelen van zaicke HENRICI BERNARDI zoe ist, dat het synodus gesien hebbende het rappoirt der volmachten van Lieuwaerden, om welcx te horen die handel in den voergaenden synodo opgescortet is, oeck rijplick overgeleyt hebbende die besluytingen aller synoden hierover genomen, oeck in deser tegenwoerdige vergaderinge der volmachten gehoort hebbende getuijgen, die bekentenisse sijner misdaden vuyt eygene mont gehoort hebben. ten diel noemende mede ocularem testem, besluit eyntlijck ende eendrachtlijck, dat HENRICUS vornoemt sal datelyck van zijnen dienst in dese provincie sick onthouden, ende wort den classi van Bolswert iernstlijck belast hem van zijn plaetze te doen vertrecken binnen die tijt van twee maenden, wil oeck dat bij faute van haer neersticheyt in desen den Gedeputierden van den gecommittierden des synodi sulcx geremonstriert worde om daerin te versien naer behoren, dat oeck die grietman des plaetses sal doer twee mannen van dese saicke verstant hebbende vermaent ende geinduciert werden om die sententie des synodi teffectueren. Die mannen daertoe gecommittiert zijn D. GOSS. GELDORPIUS ende d'edele IPE VAN AYLVA.

14. Op den 30 artyckel wort Bolsvardianaes classi iernstlyck belast, dat zy bestueren, dat R. UTERWIJCK opt spoedichst nae zijn gedane beloften ende besluit des synodi vertrecke.

15. Soeviel het 31 artyckel belangt ende oeck tversoeck der gecommittierde dienaren wt den Wouden bovengemelt, besluit het synodus, dat nae die sententie des synodi Jouranae alle, die tot noch toe in haere ongehoersaemheyte voertgevaren zijn, sullen gehouden zijn binnen die tijt van ses wiecken in die naestgelegene classen volcomene schultbekenninge te doen nae wtdruckinge des synodi Jouranae ende, zoe zy sulcx tot contentement der classen zullen naecomen, dat alsdan hen gegunt wort weder nae gewoente classen thouden, maer alsoe dat van classe Leovardiana ende Snecana op haer doen nierstige achttinge genomen werde om op den naestvolgenden synodum in te brengen hun wedervaren, maer soe sy haer ongehoersaem dese milde sententie des synodi sullen stellen, dat zij alsdan nae desen tijt sullen gesuspendiert zijn van haren dienst ende daervoer gehouden worden bij allen classen ende gemeynten deser provincie.

16. Is opt vijfte artyckel ienege distinctie van den synodo bijgevoecht, dat naemplyck de deputati synodi zullen nae eysch der swaricheden ter plaetzen tzamencomen, daer die gelegentheyte der saicke vordert, dat men

elders niet gevoechlijk dezelve sal coenen vuytvoeren oft met meerder swaricheyt.

17. Belangende die verscryvinge der Gedeputierde is besloten, dat men sal versoecken, dat de E. heeren oft wt het midden van haer ofte andere nae haer believeu willen committeren ledematen der kercken zynde om de synodale vergaderinge bij te wonen.

18. Om tesamen te stellen de resolutien der particulere synoden deser provincie, in welcke versuymnisse oft contrarieteijt by de kercklycke personen bevonden wert, oft de autoriteijt ende tbehulp der E. heren Gedeputierde tot wtvoeringe derselven van nooden is, zyn gedeputiert D. RODOLPHUS ARTOPALUS ende D. JOANNES HILBRANDI tegenwoordich zynde om sulcx datelyck tbeginnen, opdat zij van den synodo overgesien mogen werden.

Hiernae zijn die overgesondene gravamina gelesen.

19. Overt ierste gravamen om tot ien goeden effect te brengen de resolutien der synoden by de overicheyt is van den synodo dit voer het beste middel bevonden ende bevesticht, dat twie der volmachten, die in desen tegenwoerdigen synodo verschenen zyn, anvancklyck ende daernae die deputati synodi op ien yder maent per vices nae ordening der classen zullen reysen nae Lieuwaerden om by den E. heren Gedeputierde aen te houden, dat alle moge iernstlyck bevordert worden, ende dat die classen mannen wtstellen, die allen grietslieden onder haer sorterende oeck hierover stiets nae aensien der saecken begroeten ten gelycken eynde. Deser mannen ampt sal oeck zyn die overheden der steden neffens die gedurige arbeyt der dienaren van de steden over tzelve ansoecken. Dat oeck om nae het vertreck der volmachten de heren Gedeputierde tbegroeten ende de zaicke in stedigen swanck te houden, sullen van den classe Leovardiana wt haer twie gecommittiert werden om sulcx te doen, ende den volgenden volmachten oft deputaten comende opening van de stant der zaicken te doen.

20 Op het twiede gravamen van de assignatien wil het synodus, dat men sal aenhouden by den E. heren Gedeputierde, dat zij die ingesetene der plaetzen, die deur versuymnisse der kiesinge binnen ses wiecken rede vervallen zyn, willen belasten om binnen die tijt van ses wiecken haer te versien van ien dienaer, ofte dat bij faute van sulcx alsdan sendinge plaats hebbe, oft van de classe met approbatie der E. heren int werck gestelt werde nae older gewoente, dat is in perpetuum geldende, tenwaer dat by den classe om gewichtige redenen anders raedtsaem bevonden worde.

21. Die van den Wouden ontfangen hebbende copie der bovengestelde sententie ende vermaent zynde om ienich antwoert in te brengen hebben gepresentiert schultbekenninge te doen, als haer die schult aangewesen worde, opdat zij niet meer mochten bekennen, als misdaen is. Daerop hen sulcx wt ongehoersaemheyt neffens die sententie synodi Jouranae aengewesen is ende, als zij versochten, dat zieckere volmachten van haer wtgemaect mochten werden om van harenwegen die schultbekenninge in den classen (als in de sententie) te doen, is besloten, dat zij alle in eygener persoen sullen verschynen om haer schultbekenninge te doen als boven.

22. Belangende het 3 gravamen van de rekeninge der kercke van de beneficijguederen is besloten, dat sulcx sal geschieden ende dat doer missive der E. heren die huijsslieden sullen gehouden werden om die twee dienaers des classis tontfangen, daertoe d'E. heren versocht zullen werden.

23. Op het 4 gravamen van den studiosis theologiae, die haer studia in de academie van Franeker geabsolveert hebben, is besloten, dat die vorige besluytunge des synodi Bolsv. artic. 27 sal effect sorteren ende, soe nae die conditien, in den artyckel gementioniert, zij tot anderen classen mochten comen, dat men se niet sal examineren sonder gesiene genoegsame getuychenisse classis Franequeranae van haer leven, dat zij bequaem zijn om ten examen toegelaten te worden.

24. Alsoe ien JOANNES HATTUMENSIS versocht heeft om gerecommandiert te werden aen die van Oesterlietens, ende verstaen is, dat hij ien alumnus Geldriae is, soe besluit het synodus, dat het classis van Franeker wt name des synodi sulcx sal doen, mits dat hy ierst verthone schriftlicke apostille der heren van Gelderlant, dat hem toegestanden zij elders bujten haer provincie plaetze te soecken, ende soe het classis tusschendien ghien bequamer vynt om daertoe te recommanderen.

25. Also van den overtredinge des 6 artijkels anno 85 ende 6 anni 1600 op sommige plaetzen exemplen werden bevonden, wort allen classen iernstlyck belast van desen haer nae behoren te quiteren.

26. Dewijl oeck in de comedijspeelen overtredinge wert bevonden, wort gelyck van het vorige belast allen classen ende kercken daerin te versien nae behoren.

27. tSynodus gesien hebbende het extract der twee gecommittierde, getrocken wt die synodale besluytungen als boven, bevesticht dieselve articulen ende belast den volmachten ende deputatis synodi volgende die bovengemelde commissie, dat zij sullen arbeyden om neffens die decreta deses ende des vorigen synodi d'selve int effect te brengen, soe in classen

ende gemeynen doer kercklycke personen, als by den overheden deser provincie nae eysch der artyckelen.

Het extract wort in het eynde gestelt.

28. D'wyle voergeworpen is, dat die vuijtschrijvinge van de laeste landtsdach als ongewoenlyck zynde behoert verandert te worden van de Gedeputierde in futurum, belangende dat die dienaren met coeters, knechten etc. gewiert zijn buijten die vergaderinge der huijsluijden binnen haren dorpen om gien stemminge aldaer te hebben tot kiesinge der volmachten, is besloten, dat by de Gedeputierde aengehouden sal worden, dat hen believe zulcke vuijtschrijvinge als tot nadiel der dienaren ende cleynachtige des dienstes streckende daerin te veranderen

29. Gemerckt zieckere clachten vallen van de bedroeffde staet der gemeynthe van Harlingen doer grote fauten HARMANNI EYLCONI ten principaelsten, soe belast het synodus den deputatis synodi, dat zij gelycklyck praecise den vyffden Julij naestcomende hen zullen vervoegen binnen Harlingen om informatie te nemen bij desen tegenwoerdigen ende den ouden kerckenraet van sulcke gebriecken alle om, soe het alsoe bevonden wort, hem met alle stichtlycke middelen vandaer te transfereren.

30. Alzoe menigerleye beschuldigen van classe Franequerana ingebracht zijn tegen HIERONYMUM HOENDERBRINGER, dienaer te Sexbierum, ende daertegens HIERONYMUS velerleij verontschuldige ende tegenclachten voergesteld, het synodus op Godes eere, lieffde ende stichtinge der gemeynthe rijpelyck gelet hebbende besluyt, dat tgene gesproken ende gehandelt is tusschen hen voer het verdrach, van den deputatis classis met HIERONYMO voernoemt ende zijn kerckenraet (alsoe het synodus die conditien desselvigen wt denselven verstanden hieft) gesloten, sal nae die christelicke liefde vergeten ende onder die voet getreden zijn, ende dat HIERONYMUS van tgene daerna van hem in cleynachtige des classis misdaen is, schultbekenninge in tegenwoerdicheyt des synodi sampt bywesen des classis sal doen, ende voerneemlyck van zyn stouticheyt ende cleyne eerbiedinge neffens die classicale vergaderinge vermaent werden om hierin hem voerder te beteren, dat insgelix tclassis sal gehouden zijn hierna in vrede ende ienicheyt sonder affecten met HIERONYMO te leven ende hem voer ien ledemaet des classis aen te nemen ende te houden, bevelende ien yeder partye sulcx nae te comen.

31. De partijen gevraecht zijnde, oft zij hen des synodi oordel volcomelyck onderworpen ende tbesluyt wilden naecomen, hebben die van de classe van Franeker tegenwoerdich zynde sulcx voer haer aengenomen. HIERONYMUS hieft sulcx geweygert ende hieft, het besluyt hem voergelosen

zynde, tot die Gedeputierde heren geappelliert. Daerop het synodus hem vermaent hieft tegens die naestcomende sessie ien beter antwoert in te brengen oft andersins te sullen disponeren tot zijn nadeel.

32. Belangende die swaricheyt wt classe Doccumana van de dienaers, die noch als voer gagie trecken wt cloosteropcomsten, vanwegen dat zij in het pausdom gestaen hebben, is den classi van Doccum belast om daerin te handelen nae haer discretie.

33. Is besloten, dat gien commissien van de volmachten mogen op den synodus verthoent oft aengenomen werden, oft zij sullen generael zijn nijet allien macht gevende van de overgesondene gravaminibus, maer eyntlyck ende crachtlyck te beslyuten van alle voervallende saecken, wel verstaende dat die resolutionen nijet strijden met Godes h. woert ende het heijlsaem gebruyck der Nederlantsche kercken.

34. D'ouderen nijet nae haer wterste vermogen houdende hare kinderen in matige cledinge, cristlycke tucht, noch onthoudende van allen dantscholen, sangereijen ende andere onbehoerlycke vergaderingen sullen angesproken werden ende bestraft ende, soe zij wegerlyck ende hertneckichlyck hierin haer betonen, alsdan van het nachtmuel geweijgert werden ter tijt der beteringe. Dit sal oeck geschieden over huysheren in tselfde bevonden neffens haer dienstknechten oft dienstmaechden.

35. Classi Doccumanae wort belast aen d'Gedeputierde tversoecken, dat TAMMO LERANUS moge vercrijgen ien redelijcke pensie, ter tijt hij van haer oft classibus met ien schooldienst ofte kosterie geholpen worde om te mogen leven ende, soe sulcx van de heren affgeslagen wort, dat alsdan het classis voer hem sorge drage ende in desen hulp aen anderen classen begere.

36. Het 24 artyckel des laesten synodi sal versocht werden, als daer gemeldet is aen den E. heren volmachten, ende dat in conformiteyt met die naestgelegene provincien.

37. Het classis van Lieuwaerden sal versoecken aen d'heren Gedeputierde, dat d'soon van de weduwe LOLLII, gewesene dienaer opt Bil. moge ien provisionale pensie gegunt worden, ter tijt dat d'volmachten op den landtsdach sulcx volcomelyck accorderen, oeck iernstlyck haer soon binnen Lieuwaerden wonende vermane nomine synodi om christlyck behulp zijn moeder te bewijsen. Desen faillerende, dat oft tclassis van Lieuwaerden met behoerlicke middelen nae discretie de behulplijck hant daeraen houde, oft dat men bestuere, dat d'overheyt van Lieuwaerden van de E. raedt

der stadt Franeker doer missive begroetet worde van desen, opdat door iene van alle dese middelen de weduwe geholpen werde.

38. Het classis van Doccum wort belast, dat zij doer inductie zullen d'ingesetene van Blij soecken te bewegen om haer schoolmeijster FEYCKE te continueren, welcke sonder reden wort verstanden vandaer gedreven te worden, dat oeck BERNARDUS FULLENIUS onse broeder van desen den grietman des plaets scriftlyck oft andersins sal begroeten.

39. Soe dienaren zijn, die gien gemeynte landwaerts versamelen, sal ien yedere classis neerstige acht hierop nemen om, soe het bij schult der dienaren toecompt, hen daerover nae eysch der saicken te censureren ende tot meerder neersticheyt constringeren, oft anders daerin te versien.

40. Alsoe oeck menigerleye ergernisse gegeven wort van den predi-canten, die pastorien verhuerende grote ende onmatige geschencken daarvan nemen, is besloten, dat regaerd daerop genomen sal werden van de classen, dat met neersticheyt alle abusen, gelijk menige gepleecht tziyn bevonden wert, gewiert mogen werden, ende daer ijemant onwetlycke oft onbehoerlicke gescencken hieft ontfangen, dat het classis alsodaenen constringere tot restitutie van tgene onwetlijk ontfanghen is, ende dat niemant meer mach neemen, als ten aensien des tyts hij ter plaetzen gediend heeft, hem competiert. Bij desen wort classi Bolsvardianae belast die handel van BAUCKE STOFFELS te examineren.

41. Sijn hiernaec vercoren die deputati synodi: wt Franeker classe D. RODOLPHUS ARTOPAEUS als dienaer ende INTE HERESZ van de Rijp als ouderlinck; wt Doccumer classe SCHELTO AYSMA, dienaer te Nienkerck, ende JOOST VAN HIERMA als ouderlinck; wt Lieuwaerder classe NICOLAUS JOANNIS, dienaer tot Belckum, ende EPE MELNERTSZ als ouderlinck van Lieuwarden; wt Sniecker classe GELLIUS BENEDICTI als dienaer ende MARTEN HENRICKZ als ouderlinck; wt Bolswarder classe GODEFRIDUS SOPINGIUS, dienaer tot Longerhou, ende OENE TAKEZ, burgemester ende ouderlinck tot Bolswert.

42. Om het reysen der volmachten ende deputatorum ordentlijk te doen sal het classis Franequerana ierst aefangen ende nae besongie van twee maenten deur twee volmachten hares classis, in desen synodo verschenen, die ierste maent ende deur hare deputatos synodi d'anderde overscrijven aen den naestvolgende classen haer doen, opdat d'zelve moge dies te bequaemlycker voertvaren in gelycken voegen.

43. Vermits d'ouderdom D. VOMELI wort gegunt, dat in zijn plaetze JOANNES PETRI, te voren gedeputiert, den last vuytvoere. Item soe HENRICI BERNARDI zaicke zoude comen verhandelt te worden van den volmachten

des classis Bolsv., hier op desen synodum verschenen, dat dan classi vorss. geordiniert wort in JOHANNIS HEUCKLUMS plaetze ien ander te substitueren, ende dat vermits swagerschap ende gedane verontschuldige voer HENRICO. Daerom oeck hem bevolen, doe die zaicke gehandelt wierde, op te staen.

44. JOOST VAN HIERMA nijet verschenen zynde zal zijn classi oersaecken geven zyns affwesens ende, soe die van den classe nijet wichtich genoeg bevonden, dat hy gehouden werde het pontgroot te betalen.

45. Alzoe HIERONYMUS HOENDERBRINGER eyntlyck aengenomen hieft die sententie des synodi tachtervolgen, zoe zijn daerop bij malcanderen ingeroepen die van den classe van Franeker ende daerneffens HIERONYMUS, ende is die schultbekenninge gedaen van HIERONYMO als boven. Is oeck diezelvige aengenomen van den classe ende is oeck sulcx met aller hanttastinge aen HIERONYMUS bevesticht. Heeft oock tclassis HIERONIJMUM in lieffde beloofd thouden als ien ledemaet des classis, mits desen dat oeck gien acten ofte actitaten hiernae van dese zaicke aen beyde syden sullen gerept oft tot ieniges nadiel voertgetrocken mogen werden.

46. Is besloten, dat het synodus die naestcomende reyse sal gehouden werden in d'ierste wiecke des ierstvolgenden landsdachs.

Is daernae censura morum gehouden ende nae gedane dancksegginge het synodus geeyndicht ende gesloten desen 3 Junij 1602.

Onderstont: orconde der waerheyt hebben praeses ende scriba met hare handen onderteykent.

PETRUS HARTENBERGIUS, praeses synodi.

JOANNES BOGERMAN j., electus synodi scriba.

Gecollationiert met den principael ende daermede bevonden
taccorderen bij mij

JOHANNES BOGERMAN j., ecclesiastes Snecanus et
synodi scriba. 1)